

Végvári Biblia

Farsangi álarcok

Hatodik rész

Kartonpapír, papírragasztó, színes ceruza, filctollak, pihetollak, kalapgumi, és indulhat is a móka. Számos gondolatébresztő ötlettel bombázzák az áruházak, a világháló oldalak a fiatalokat a farsangi készülődéshez. Ezek mind „nemzetközi” jellegűek. Az óvodák és az iskolák nevelői egy kis ügyeskedéssel (ami nem kerül sokba!) még helyes irányba is terelhetnék a nebulók érdeklődését. A télbúcsúztató mulatságot össze lehet kötni népmesei elemekkel, de helyi érdekű történetekkel is. Végváron például be lehetne mutatni Vígh István farkasát, a fáradhatatlan tuskószedőt, a nagyfülű dinnyecsösz, a szőlőtolvajt, a túrós lepényt sütőt, a bográcsost stb. – mindenki válogathatna a saját családjához közel álló történetből. Most azonban másról is szót kell ejtenünk. A farsangi időszak egybeesik a beiskolázásokkal. Ekkor derül ki, milyen „álarcok” torzítják vagy lelkesítik a szülők világlátását. Ragaszkodnak a megtartó anyanyelvhez, vagy egykönnyen feladják egy semmitmondó álarc kedvéért? Amit viselni kell, s nehezen lehet megmagyarázni vagy utólag átrajzolni. A kartonpapír sem bír ki mindent.

(*Lineáris történelem* – 6.) A szekszárdi Wosinszky Mór Múzeum XXIV. Évkönyvében, 2002-ben tette közzé a Balázs Kovács Sándor–Gutai István szerzőpáros a „Sárközi családok megtelepedése a temesközi Végváron” című tanulmányát, amelyben a saját kutatásaikat ötvözték a Szentkláray Jenő, Paládi-Kovács Attila, Reizler János, Fényes Elek, Szmidá Lajos–Nikolényi István, Féja Géza, Borovszky Samu, Kádár Károly (kézirat), Szoboszlai-Gáspár István (kézirat) stb. által elért eredményekkel. A két muzeológus sárközi helyismerete elengedhetetlen feltétele volt a pontos és szakszerű munkának. A Rittbergre települt sárközi családokat (házaspárok és gyermekeik) eredeti lakhelyük alapján ismertetik, külön közölve a végleg maradók, a hazatérők és a más faluba, településre távozók listáját. Itt és most a végleg maradókról lesz szó Balázs-Kovács Sándor és Gutai István kutatásai alapján. Sárpilisről végleg letelepedett a Balog István-Csősz

PATAKI SÁNDOR (1948) Szegeden és Végváron élő újságíró, közíró.

Éva (öt gyermek), Bencze János–Dávid Erzsébet (2), Kubránszki István–Szilágyi Ilona (2), Korsós Ádám–Gatai Erzsébet (1), Korsós Péter–Asztalos Zsuzsanna (2), Márton Szabó János–Mókus Anna (5), Takács János–Asztalos Erzsébet (4), Nagy Sándor–Bencze Sára (2) és végül Zsikó János–Szabó Zsuzsa. Négy család rövid idő után végleg visszatelepedett Sárpilisre, két család más települést választott. Decsről végleg Rittbergen telepedett le: Bogár János–Pap Erzsébet (2), Bogár György–Kiss Erzsébet (3), Marton István–Ifjú Erzsébet (2). Három család hazatért, öt pedig rövid időn belül más falut választott. Az Érsekcsanádról érkező végleg letelepülők: Németh András–Varga Sára (5), Csekei András–Ferdős Julianna (1), Németh János–Csekei Zsuzsanna, Bárdos Sámuel–Lévai Erzsébet, Bárdos Mihály–Csordás Sára, Bárdos György–Ferencz Katalin, Csekei Sándor–Németh Zsuzsanna, Zsikó János–Varga Éva, Zsikó István–Varga Erzsébet, Takács János–Végh Zsuzsanna. Négy végleg visszatért, egy család máshol kereste a szerencséjét. A Dunaszentgyörgyről végleg ide érkezők: Lengyel Mihály–Kecskeméti Erzsébet (4), Ns. Tóth János–Komjáti Erzsébet (1), Kiss István–Árki Erzsébet (1), Gulyás Kiss István–Szabó Anna, Ns. Katona Mihály–Hanga Erzsébet, Szabó János–Juhász Katalin, Demeter János–Petró Erzsébet. Öt család visszatért, négy pedig új lakhelyet választott. Ócsényből és Alsónyékről is voltak betelepülők, ők azonban rövid idő múlva visszatértek szülőfalujukba. Említésre érdemes, hogy Dunaszentgyörgyről két kishemes is letelepedett Rittbergen. Érsekcsanád szerepe különösen érdekes. A mai Bács-Kiskun megyei település eredetileg a Kalocsai Sárköz, a Vajas vizének Duna felőli oldalán állott, mai helyére 1806-ban költöztek lakói. Megállapítható, hogy a sárközi falvak Rittbergre kerülő családjai szoros rokon kapcsolatban álltak egymással, valószínűleg ez bátorítólag hatott az ismeretlen vállalására.

(*Özvegy Kurdi Pálné Korsós Éva emléke*) Van egy olyan ritka személyisége a Végvár-Sárpilis kapcsolatnak, akiről okvetlenül szót kell ejteni. A Rittbergen született, de családot Sárpilisre alapító, életét ugyanott ledolgozó Korsós Éváról, a későbbi Kurdi Pálnéről van szó. Szerencsénkre jeles írónk, Féja Géza több riportban is megörökítette személyiségét. 1961-ben jelent meg a Szépirodalmi Kiadó gondozásában a *Hazai kis tükrök – Magyar írók országjárása 1960-ban* című gyűjteményes kötet, melynek látható célja az volt, hogy népszerűsítse a térszerkesztést. A népi írók táborába tartozó Féja azért vállalta ezt a feladatot, mivel (több utalás is olvasható ezzel kapcsolatban) szeretett volna hétéves, békéscsabai könyvtárosi „száműzetéséből” visszakerülni a fővárosba, az irodalmi élet vérkeringésébe. A kötet 78. oldalától olvasható a „Sárköz tája” című riport, amiből most idézek: „Meglátogattam Sárpilis népkönyvtárának leghűségesebb olvasóját, özvegy Kurdi Pálnét, akit Dédanyának tisztel és becéz a falu. Beszélgettünk mindenféléről, s egyszer csak úgy mellékesen megjegyzi, hogy ő Temes megyében született. – Hát telepes családból való? – kérdeztem meglepetve. [...] Dehogy telepes! Törzsökös sárközi család sarja. – Az öregapám itt született, de később elment. – Miért ment el? – Mivel nem szeretett vízen járni meg halászni. Tehát

fejllett paraszti hajlamai lehettek. A rideg jószág tartása, úgy látszik, nem volt elegendő a megélhetéshez, nyomtatni sem járhatott mindenki Baranyába, halászni kellett, vízen járni. [...] Inkább elment Temesbe, ahol föld kínálkozott. Midőn pedig lecsapolták az itteni tengernyi vizet, visszaszálingózott az egész család ősi jusson földet foglalni. [...] – Előbb németeket telepítettek Temesbe, ám dombos vidék volt nagyon, nem lehetett két lóval szántani, hát elszökdöstek a németek. Mi is addig tartottunk ki, míg vissza nem jöhettünk Sárközbe! [...] Dédanyáék 1892-ben kezdték meg a visszaszállingózást, bár a kapcsolatot addig sem veszítették el a szülőföldjükkel, esztendőnként egyszer hazaszekereztek helyszíni szemlét tartani, rokoni kapcsolatot ápolni. Előbb öt férfi tért haza négy kocsival a kapott földön szántani-vetni. Öregapa özvegy volt, hát rögtön egybekelt egy pilisi özvegyasszonnyal. A kutyánkat is elhozták, s mikor visszatértek Temesbe, hogy az egész családot végleg hazahozzák, a kutyát is itt hagyták, az meg kijárt a földekre, ahol gazdáik dolgoztak, és rítt. Bizony, rítt a kutya.” Eddig szól az idézet. A Féja Géza által csodált Dédanya történetei közül egy a sokból. Amiből kitűnik, hogy bizonyos földrajzi és történelmi tények már elmosódtak, a lényeg azonban rögzült: a népes Korsós család egy része (sógorok, testvérek, unokatestvérek) s nyilván mások is a rittbergi-végvári viszonyokat nehezen szokták meg, s inkább hazatértek a Sárközbe. A Korsós családnév különben Decsen is sűrűn előfordul. S az is köztudott, hogy felmenőik valaha Mohács környékén (Bár-Kalán nemzetség?) éltek, s a történelem vihara, jelesül az 1526-os országvesztés taszította őket a Gemenci erdő nehezen megközelíthető ingoványai és rejtő-óvó lombsátra alá. Azt is el kell árulnom, hogy nekem még szerencsém volt megismerni Kurdi Éva nénémet, aki apám apai nagynénjeként sok szeretettel fogadott bennünket – Szekszárdon. Sárpilisen jártunkkor nem találtuk otthon, s feláldoztunk egy napot a látogatására. Sajnos az egész napos beszélgetésből keveset hallottam, mivel Szekszárdon csatangolva felkerestem minden könyvesboltot, történelmi regényekre vadászva, hiszen volt pénzem... Előzőleg ugyanis segítettem (hátramoszdítóként) Oláh Gyuszi bátyámnak (édesanyja szintén Korsós lány volt) a pörgetésben, s a nagylelkű méhésház némi dugipénzhez juttatott. A Dédanyónál tett látogatás csattanójánál azonban már ott voltam. Könnyek között vezetett bennünket a nagy szobába, ahol kitartha az egyik szekrény ajtaját, s bemutatta nekünk a fia, ifj. Kurdi Pál nagy becsben tartott honvédőrnagyí egyenruháját. A fia könyvelőként dolgozott egy térszéken, s az 1948-as, véglegesnek tűnő kommunista hatalomátvétel kerékbe törte katonai pályafutását. Ezt is siratta Éva nénénk.

(*Kele Laci balladája*) Féja Gézát annyira rabul ejtette Sárköz népe, hogy a három éven keresztül utazásai, gyaloglásai, falusi nappali és estei élményeit terjedelmes kötetbe foglalta össze. A budapesti Szépirodalmi Kiadó 1963-ban megjelentette *Sarjadás* című riportösszeállítás 326 oldalon foglalkozik Sárköz népével. Újra megszólaltatja özv. Kurdi Pálné Korsós Évát, aki több oldalon, szabatosan elmeséli a Korsós család végvári letelepedésének, illetve egy részük visszatér-

tének történetét. Meséi közül Kele Laci tragédiája vagy balladája keltette föl az érdeklődésemet. Balladának önkényesen neveztem el, mivel nem tartalmazza az „igazi” ballada minden ismervét. Átadom a szót a szerzőnek és alanyának: „Azután a negyvennyolcas szabadságharc következett, harcoltak a rittbergiek a fölkelt rácok ellen, a pilisi származású legények is beállottak katonának. Kurdi Pálné népmesébe illő epizódot mond el a hőskorból: „– Midőn a magyarok bevonultak Jarkovácra, a rácok látszat szerint szívesen látták a honvédeket, jó vacsorát főztek, puha ággyal kínálták őket. A pilisi származású Kele Laci vacsora után rögtön elaludt, ám egyszer csak fölserkent, hogy az öregasszony keze motoz a fején. Úgy vélte, semminémű jó nem származhat ebből, fölugrott, puszkájához kapott, azt meg, míg aludt, betömték földdel. Betömvé találta az ajtót is, kitört üggyel-bjjal az udvarra, most meg a szénaketrecből lőtt ki a rác. Lóra kapott, és az utcára ugratott, de előbb az üstben rotyogó forró kásával gyorsan megrakta az abrakos tarisznyát, és lovának a farára kötötte. Zengett az alarm. Sütötte az átforrósodott abrakos tarisznya a ló farát, hát vadul száguldani kezdett, neki az összegyülekezett rácoknak, az egész huszárság meg utána. Így győztek.”

A valóság ábrázolásának ezt a közvetlen melegét, a történelmi eseményeknek ilyen naiv, üde szemléletét egyedül a legnagyobb íróknál meg a népnél találjuk meg. – Mi lett Kele Lacival? – kérdezem. „– A hadjárat folyamán egyre mondogatta, hogy a győzelem után majd a fakóval eresszék haza. Ám nem térhetett meg a fakóval...” A Sárpilisről szóló fejezetben Féja Géza külön foglalkozik a falu pezsgő művelődési életével, külön kiemelve Dédanya, azaz Kurdi Pálné hihetetlen olvasottságát. Vele Thomas Mannról és Balzacról is lehetett beszélgetni. Az meg valóban legendába illő eset, hogy a szekszárdi megyei könyvtárból kellett neki könyveket hozatni szenvedélye csillapítására. Visszatérve Kele Lacihoz: a Szmida-Nikolényi-féle *Végvár történetéből* kiderül, hogy Kele László hazatért a szabadságharcból! Az élő honvédekről szólva megjegyzik, hogy öreg Kele László teste tele van csatákban kapott sebekből származó forradásokkal. Mi több, egy csoportképet is közölnek, amelyen Kele László kitűnik erős testalkatával és ősz bajuszával. Ez lenne a „ballada” vége? A mesének nincs vége, az folytatódik, más szereplőkkel, behelyettesíthető rácokkal.

(*Nagy családok*) Minél mélyebben beleásom magam szülőfalum történetébe, kiderül, hogy néhány nagy családnak jelentős szerepe volt és van a köz-, a társadalmi-, gazdasági és művelődési élet egykori és mai alakulásában. A családok tagjainak létszámáról és befolyásáról van szó elsősorban. A leghatalmasabbnak a Korsós család tűnik. Esetükben is történetek elhajlások, tragédiák, kiszámíthatatlan események, de magabiztosságukat a családi összetartás, a mindenféle munkához (főleg a földműveléshez) való pozitív hozzáállás és a találékonyság biztosította és biztosítja. A családnevet tovább vivő férfiak mellett a rendkívül szívós és kitartó asszonyok szerepe is nagyon fontos az összetartás bebetonozásában, a létbiztonság megteremtésében. Hirtelenjében az alábbi családokba

bekerült Korszós-lányokról tudok beszámolni (biztosan kimaradt néhány, a felsorolást ábécé-sorrendben csoportosítottam): Fehér, Kádár, m. Kiss, Oláh, Pataki, Szarvas, Szőke, Teleki, Tamássy, Ungor, Valkai stb. Mindezek kapcsán felmerült, hogy napjainkban mely családok kerültek hasonló szerepbe a Korszósok mintájára, de nem annyira hangsúlyozottan? Elsősorban a Bujdosó, Csáki, Domokos, Kele, Oláh, Szőke és Tóth családokról van szó. A jövő eldönti e jóslat valóságtartalmát.

(*A magyar kultúra napján*) Valkai-Németh Györgyné Gaal Zsuzsanna könyvtáros köszöntötte a közösség jövőjét biztosító fiatalokat a könyvtárban megtartott rendezvényen. Felső osztályos diákok az alkalomhoz illő verseket adtak elő, Kölcsey Ferenc és Erkel Ferenc életpályáját ugyanők mutatták be. Részleteket hallgattak Erkel-operákból. Bódis Ferencné Kun Emese Dóra tanárnő Kányádi Sándor *Fától fáig* című versével lepte meg a szép számú közönséget. Az ünnepség a Himnusz eléneklésével zárult. A rendhagyó esemény előkészítése Mátyás Zoltánné Pataki Erzsébet (versek, próza) és Kele Zoltán (zenei bejátszások) felkészítő tanároknak, valamint Gaal Zsuzsanna könyvtárosnak köszönhető, aki: „Szívből kívánom magunknak, hogy akik a magyar kultúráért felelősséggel tartozunk, akik nem kis erőfeszítés árán tesszük a dolgunkat, hogy a mai nap igazi ünnep legyen azzal a tudattal és meggyőződéssel, hogy amit elvégzünk, azzal a jövőnket szolgáljuk” szavakkal biztatta a fiatal nemzedéket magyar kultúránk megőrzésére, megbecsülésére és ápolására.

(*Elfogytak a zenészeink*) Több mint száz éven át a végvári zenekarok (volt, mikor párhuzamosan több is működött!) a vidék, a megye legismertebb és legnépszerűbb együttesei voltak. Ez annak is köszönhető, hogy az idősebb zenészek minden alkalommal igyekeztek tehetséges utánpótlást nevelni, egyúttal erősítve a közösségi szellemet is. A legkedveltebb, legeredményesebb és leghíresebb nevelő zs. Kiss Sándor és Teleki Mihály volt. Mostanában Kele István foglalkozik az ifjak nevelésével, bár neki sokkal kisebb a merítési lehetősége. Az első világháború környékén Kürti Kovács László prímás zenekara volt a legkedveltebb. A vasutas hegedűs Budapesten is szolgált, és a szóbeszéd szerint a némafilmek korában filmszínházakban is zenélt. A Kürti Kovács-féle zenekar tagjai közül az említett zs. Kiss Sándor, Béres Ferenc, Faragó István és Hencz Ferenc neve maradt meg az emberek emlékezetében. Tanítványaiknak Teleki Mihály lett a prímása. E zenekar képes volt fűvös változatban (lakodalmi felvonulások alkalmával stb.) is felállni. Mivel jelentős szerepet játszottak a falu életében, megfelelő időpontban külön is foglalkozom velük. Baricsa János, Faragó István, Szabó István, k. Kovács János, p. Kovács József, Balogh János, Hencz Albert, k. Varga Lajos, Gillinger János, Csáki József, Korszós Zsigmond, Lehocz Lajos, g. Tóth Lajos, Kun János, Korszós Kovács József és mások voltak a felállását folyamatosan változtató-frissítő zenekar tagjai. A legismertebb végvári zenekar a Kele István vezette Esztrád 69 volt. Ők hivatalosan is elhódították a legjobb

Temes megyei magyar együttes büszke címet egy a Temesvári Állami Magyar Színház égisze alatt szervezett nagyszabású, az egész Temesközt megmozgató vetélkedőn az 1980-as években. Tekintettel a zenekar népszerűségére, máig emlegetett szereplésükre, a falu hírnevét öregbítő tehetségükre, ők is megérdemlik azt, hogy külön is foglalkozzunk velük a megfelelő időpontban. A társaságot összetartó Kele István betegsége miatt mára a zenekarnak csak a híre maradt meg. A faluban a kisebb családi eseményekre még találnak megoldást, a nagyobb mulatságokra azonban idegen együtteseket hívnak. Az Esztrád 69 tagjai közül Szarvas Lajos állja a sarat. Sokszor egyedül, más alkalmakkor változó felállásban lép színre. Az esztrádosok tanítványai közül korban Kele Zoltán van a csúcson. Ő Kele István zenekarvezető és primás fia, zenetanárként fontos szerepe van a falu életében. Az újszentesi, óteleki és temesvári hangszeresekből álló Aszinkron 4+2 együttesben szerepel. Zs. Kiss Attila, szakítva családjá évszázados hagyományával, beállt román népzeneésznek. Elvált gyermeke anyjától, és egy román énekesnővel szerepel. Vass Péter Szeged-Tápén él, ő alkalmadtán szereplésre hívja Szarvas Lajost, de nagyobb zenekarokban nem akar közönség elé lépni. Ennyi aktív zenész maradt a valaha több zenekarra is igényt tartó Végváron.

(Hazatérők és végleg elszakadók) A második világháború után született végvári nemzedékek kirajzása a faluból határozottan gyengítette a közösséget. Ezek a fiatalok a hatvanas-hetvenes években a temesvári (kettő volt még akkor), a lugosi és a zombolyai magyar középiskolák végzettjeiként az ország különböző egyetemeire kerültek, s diplomásokként a munkahely-kijelölő bizottságok áldozataiként szét lettek szórva Románia egész területén. Hacsak... Hacsak valamelyik település polgármestere vagy párttitkára nem lépett közbe valamilyen ésszerű (vagy kitalált...) indokkal, s követelte, hogy ez vagy az a végzős bizony kerüljön vissza a szülőfalujába. Legrosszabb esetben egy év után sikerült ezt elérni. Mindezt konkrét példák alapján állítom. Újságíróként jártam a megyét, sok hasonló történetet ismerek, s most csak egyet említek: a négy nemzetiségű Varjas polgármestere, a különben szerb Szeptomir Rajkov teljes mellszélességben kiállt a saját „végzősei” mellett, s még a pokol fenekére (nemhogy Bukarestbe...) is elment, csakhogy hazavigye a falu szülőtteit. Nekem bevallotta, hogy sok alkalommal „csomagocskákkal” (ajándékokkal), kisüstivel és disznótorossal „felfegyverkezve” indult el egy-egy portyára. Varjasnak számtalan előnye származott mindebből. Az iskola tanárai nem rohantak az első vonathoz, cserben hagyva tanítványaikat. Az úgynevezett ingázók kilenckor érkeztek, és már délben visszavonatoztak Temesvárra. A helybeli tanerőkre bármikor lehetett számítani, hiszen nemcsak tanítani, de nevelni is kell a rakoncátlan gyereköket. Nos, Végvár akkori vezetőit nem ebből a fából faragták. Egyrészt állandóan a kevesek által ismert törvényekre hivatkoztak egy olyan országban, ahol senki sem tartotta be a törvényeket. Másrészt (s ezt a későbbiek során feltérképezem) saját gyermekeik viszonylagos kudarcai (nem jutottak tovább

a jó szakmunkás szintjénél) a lelkük mélyén kifejlesztett bizonyos irigységet, sok esetben rosszindulatot a helyből kinőtt értelmiségiekkel szemben. Ez tragikus következményekkel járt a falu jövőjére. Úgy tervezem, hogy felvázolok néhány olyan életutat, amelynek hősei sokat lendíthettek volna Végvár sorsán. Az első most következik.

(*Özvegy Barna Gyuláné Tóth Júlia életútja*) Az 1947-es évfáratot az ábécére (I-II. osztály) ífj. Zöld Zoltán tanította. Sűrűn használta a vonalzót, s ezt a nebulók körme bánta... III-IV. osztály: Virizob Petronella folytatta a munkát. Az általános iskolában Denhoff Gitta volt az osztályfőnök. Kádár István lelkipásztorsága idején konfirmált, akkor a főgondnok Bujdosó Zsigmond volt. Következett a temesvári Loga Líceum: három évig Salló Ervin, egy évig Gartner Gizella osztályfőnökösködése mellett tanultak. Salló Ervin (később az egyetemen oktatott) legendás tanárként maradt meg az emlékezetükben. Barátnőjével, a magyarmedvesi Pósa Irénnel sok kedves emléket őriznek. Egy alkalommal bejött Szervátiusz Tibor tanár úr órát tartani egyik lábán szürke, a másikon barna zoknival. Észrevették, összesúgtak, nem bírták ki kacagás nélkül – ami időtlen röhögéssé fajult. A tanár kizavarta őket az osztályból. A szünetben megkérdezte, mi volt a hascsikarásuk oka. Mikor feljebb húzta a nadrágját, elvörösödött. Megfenyegette őket: ha eljár a szájuk, buktatás lesz a vége! Az érettségi banketten csakazértis alapon elhangzott az emlékezetes zoknicsera története. Más. Veréb szállt az ablakpárkányra. Tóth Juli, milyen veréb ez? Kan vagy tojó? – kérdezte Szervátiusz. Kan veréb, tanár úr! Lám-lám, mivel foglalkozik Tóth Juli biológia órán – hangzott el a fellebbezhetetlen ítélet... A középiskola emlékezetes évei után elvégezte a temesvári egyetem hároméves kémia-fizika tanári szakát. Arra a Magyarorszákosra (Sacosul Mare) került, ahol akkor Csejtei Ferenc molnár, a felesége, Varga Erzsébet és két gyermekük volt magyar, no meg a nőtlen Gulácsi István agrármérnök. Magyarorszákoson ő lett az iskola igazgatója, közben elvégezte az ötéves kémia-fizika szakot. 1980 jelentős fordulatot hozott az életében. Megnyerte a lugosi Coriolan Brediceanu Líceum kémia tanszékére kiírt pályázatot. Ennek a tanintézetnek jelentős szerepe volt a romániai oktatás- és kultúrtörténetben. Sok fontos politikus, művész, sportoló és közéleti ember volt és van a végzősei között. Talán a hódmezővásárhelyi Bethlen Gábor Gimnáziuméhoz hasonlítható a szerepe. Halkan megjegyezzük: közben soha senki nem kereste Végvárról, hogy nem volna kedve hazamenni? (Tóth Juli rezignáltan hozzáteszi: – Ugyan, Tóth Illés lánya végvári katedrán? Elképzelhetetlen...) Mindvégig románul oktatott, majd elvállalta (1990-től 2010-ig) a lugosi 5. számú általános iskolában a magyar osztályokban a vegytan tanítását. 2007 óta özvegy. Gondozta a férjét, anyósát, annak barátnőjét, apját magához vette, aki 96 évesen hunyt el. A végvári rokonok gyermekeit mindenféle vizsgára felkészíti. Lugoson már legenda alakult ki körötte: több mint száz fiatalot juttatott be az orvosi egyetemre sajátos felkészítési módszereinek következtében. Amikor 2002-ben epe-műtéttel kórházba került, a tanítványai állandó felügyeletet szerveztek az ágyá-

nál. Kanadától Anglián keresztül Magyarországon át egészen Dél-Afrikáig mindenfelé hívják a volt tanítványai, de nehezen mozdul ki a Temes-parti városból. Amelyhez most már hű marad – akár Végvárhoz, a szülőfaluhoz...

(Az első emeletes ház) A faluban az első emeletes házat közvetlenül az első világháború kitörése előtt húzták föl a Nagy utcán, a piac közelében. Az építtető Papp István volt, aki azért telepedett Végvárra, hogy vasáru kereskedést nyisson. A földszinten vásárolhattak a kovácsok és az építetők, a mezőgépek tulajdonosai és a szerszámok iránt érdeklődők. Természetesen szöget és drótot, vödrot és láncot is lehetett kapni... Papp István banki kölcsönből építkezett. A jóállóg. Tóth János volt, aki negyven lánc földet tett a serpenyőbe. Végül Papp István bal kézzel kereskedett, tönkrement. Csapot-papot, családot hátrahagyva, nyomot sem hagyva maga után elmenekült a faluból. A Papp-fiúk, József és István az édesanyával elköltöztek Végvárról. A hitelező kolozsvári bank dobra verte az épületet, amit Korsós Ádám vásárolt meg. Akkor a Korsós család (a sok munkára fogható fiú mellett) a nagyanya, a jól gazdálkodó és minden garast a fogához verő d. Nagy (Dunaháti) Sára pénzén virult. Korsós Sára és férje, a tragikusan, fiatalon elhunyt tanító, Nagy Árpád lakta a házat, később oda költözött a másik testvér-résztulajdonos, Korsós László is, miután le kellett bontani a tanyjukat. Napjainkban Siklódi Zsuzsa és családja kávézó-vendéglőt üzemeltet a földszinten, az emelet a lakóterület. Az udvarban a nyári konyhás melléképület is lakható.

(Légykapó, függőcinege, őszapó, sármány, pinty, tengelic, meggyvágó) Télen szegedi udvarunkon naponta, szinte menetrendszerűen ugyanabban az órában megjelenik egy tizenöt-husz tagú kék cinege és öt-hat egyedből álló fekete rigó csapat. Februárra nyilvánvaló lett, hogy kialakult valamiféle együttélés (szimbiózis) a madarak között, s a „cinkék” (végvári elnevezésük) és a rigók előnyt kovácsolnak az együtt járásból, a nagy tuja látogatásából. Mindezt azért elevenítem föl, mivel Végvárról évek óta eltűntek az énekes madarak! Gyerekkoromban még naponta láthattam-hallhattam süvöltőt, az udvar vagy a kert egy sarkában felhalmozott tavalyi gallyak között bujkáló őszapót és ökörszemet, megjelent a fák törzsén a lefelé kúszó csuszka, fuvolázott a sárgarigó, támadta a röpködő rovarokat a rozsdafarkú, meresztette a mellét a vörösbegy, több cinkefajta takarította a fákat, és a nehezebben észrevehető, de nagyhangú barátkáról is tudhatta az ember, hogy a magasból figyel... Télidőben a vegyes csapatokba verődő kenderike és tengelic a határban fosztogatta a bogáncsot. Mi maradt mára? A templomudvaron, egy nagyobb fán húsz-huszonöt fülesbagoly vészeli át a telet. Veréb van minden mennyiségben. A vetési varjak és csókák megszámlálhatatlan egyede lepi el a házak környékét. Sok, mind több a balkáni gerle is. Szerencsére a gólyák és a fecskék nem hagyták el a falut – tavasszal megjelennek, fészkelnek, szaporodnak, ősszel itt hagynak bennünket. Csak az énekes madarak hiányoznak... Mi lehet az oka? Egyrészt, a falu környékén minden fasort,

kis erdőt, facsoportot módszeresen kiirtottak. A környéken is. A legnagyobb baj pedig, szerintem, a szarkák elszaporodása. Ezért is hagytam utoljára. Végváron – a határban is – a szarkák száma a szemtelen varjakéval vetekszik. Az oly kedves, fekete-fehér szarka a lehető legnagyobb fészekrabló. Elsősorban az énekes madarak fészket teszi tönkre. Persze ökelme is fel kell nevelje a fiókáit. Sok a lakatlan épület, ezek udvarai és kertjei jó búvóhelyei a ravasz rablónak. Már a lakott épületek udvarait is sűrűn látogatja, annyira szemtelen. Mi a teendő? A mindentudó természetvédőktől nem várható, hogy ilyen apróságra felfigyeljenek. Helyileg kellene valamilyen megoldást találni. S végrehajtani...

(Kisrégiós találkozó 2014. február 6-án) Az RMDSZ megyei vezetői és a helyi szervezetek képviselői közötti közvetlen párbeszéd újraindításával a májusi Európa Parlamenti választások előkészítése és a helyi közösségek megoldásra váró gondjainak, igényeinek a feltérképezése volt a cél. A végvári művelődési ház könyvtárában megtartott találkozón a Temes megyei RMDSZ szervezetet Halász Ferenc elnök, Molnár Zsolt parlamenti képviselő és Csáki-Gál Károly végvári polgármester, az Önkormányzati Tanács elnöke képviselte, továbbá részt vettek a buziásfürdői, józsefszállási, ötvösdi, temesfalvi és a végvári RMDSZ szervezetek elnökségének tagjai. A helyi RMDSZ szervezetek tavaly feladatul, mintegy „házi feladatul” kapták a települések magukat magyarnak valló lakóinak azonosítását és nyilvántartásba vételét. Kiderült: a Temes megyei magyarok mintegy kilencven százalékát sikerült összeírni. A népszámlálási adatok és a regisztrált magyarok száma közötti kisebb-nagyobb különbségek azt mutatják, hogy egyes településeken, mint Végvár, gyakorlatilag befejeződött a regisztráció, Buziásfürdön viszont a magyaroknak kevesebb mint a felét találták csak meg az összeíró biztosok, ezért a munkát folytatni kell. (Amit érdemes megjegyezni: Tőkés László már a kilencvenes években sürgette a magyarság belső kataszterének felállítását. A Markó-féle vezetés többek között ezért szüntette meg a szatmárnémeti kongresszuson az RMDSZ tiszteletbeli elnöki tisztét, eltávolítva a szervezetből a püspököt. Úgy látszik, a Kelemen Hunor-féle vezetés belátta Tőkés akkori igazát...)

(Korsós Julianna nem gondoz több állatot) 2014. első távozója, a 44 éves korában elhunyt középkorú asszony élete nem mondható szerencsésnek. Korsós József és m. Kiss Ildikó lánya élete utolsó éveit – mielőtt elvitte volna a gyógyíthatatlan kór – özvegy édesanyjával töltötte a Gátsoron, és állatgondozóként dolgozott több magángazdaságnál. Első férjétől elvált, a másodiktól született egy kislánya, aki tragikus körülmények között halt meg. A balszerencse végigkísérte Korsós Julianna negyvennégy évét.

(Baja Sándor 61 éve) Ennyi adatott a tanult hegesztőnek, az Esztrád 69 zenekar egykori tagjának. Fúvós hangszeren, trombonon játszott. Jó kiállású, feszes fi-

atalembert volt. Válás után betegnyugdíjasként özvegy édesanyjával, Izemendi Rozáliával élt egy háztartásban. Szívinfarktus végzett vele. Nővére, Gurmai Mihályné Baja Rozália is a községben él. A Tóth Évával kötött házasságából született Baja Éva a végvári kultúrotthon igazgatója, akinek a lánya, Craciun-Baja Emőke a végvári iskola egyik nagy reményekre jogosító tanulója. Baja Sándor fiatal korában nagy baráti körrel büszkélkedhetett, amelynek tagjai az idők folyamán szétszóródtak a nagyvilágban. A bejáró Fehér Imre volt.

(Még egy balszerencsés asszony: özvegy Kozma Andrásné Farkas Éva) Áttétellel súlyosbított mellrák volt a végzete a 44 éves korában végleg távozó Farkas Évának. Kozma Andrással a kilencvenes években sokáig Magyarországon dolgoztak, ahol azonban nem vertek gyökeret. Két fiuk született: az idősebbik Tamás Németországban dolgozik, és a család fő támaszának bizonyult, míg Andor hetedik osztályos. Kozma András tüdőrákban halt meg. Utána a börtönből szabadult Logofatu Florin költözött Farkas Évához, e frigyből egy most hatéves, hátrányos helyzetű kislány született. Farkas János és Bíró Rozália lányának két fiútestvére, János és Tibor Németországban dolgozik, Ibolya egy román férfihöz ment feleségül. A bejáró id. Radics István volt.

(Aki „mindenkit túlélte”: özvegy Tóth Ferencné Haág Erzsébet) A „mindenkin” férjét, id. Tóth Ferencet és nevelt fiát, ifj. Tóth Ferencet kell érteni. Végelgyengülésben 88 éves korában távozott ebből az árnyékvilágból. Kis testi fogyatékoság (az egyik lába rövidebb volt) kísérte végig az életét. Ereje teljében tsz-tagként sok normát teljesített. Idős korában özv. Szarvas Sándorné Haág Rozália volt az eltartója. A bejáró Kerekes Zsolt volt. A 2014. év első két hónapja után – a három asszony és egy férfi halottal – Végvár magyar lakosságának száma, ezen belül az „összmagyar” és a „beszámítható összmagyar” aránya az alábbiak szerint alakult: 958–896.

(Megemlékezés egy jóakarónkról) Dr. Szász Pál az idősebb végváriak, általában az erdélyiek és az Erdélyi Részek (Partium) lakói között megérdemelt népszerűségnek és főleg tiszteletnek örvendett a két háború között. Az Erdélyi Magyar Gazdasági Egyesület elnökeként fáradhatatlanul járta településeinket a korszerű gazdálkodást népszerűsítve. A másik mérvadó, nemzetfenntartó gazdasági egyesületünk a Hangya Szövetkezet volt. Jellemző eset: a Hangya 1944. évi, 21. közgyűlését türelemmel végighallgatta Márton Áron katolikus püspök, Nagy Ferenc református püspök-helyettes, Gál Miklós unitárius egyházi főgondnok és dr. Szász Pál. Ők nagyon jól tudták, mit jelent a történelmi hazából kiszakadt dél-erdélyi magyarság életében a gazdasági lehetőségekbe való kapaszkodás. Számtalan történet kering Szász Pál tetteiről. Végváron például állatkiállítás szervezett, délután lóversenyre volt hivatalos a falu apraja-nagyja a Kisgát körül kijelölt pályán. Állandóan arra biztatta az embereket, hogy olvassanak, tanuljanak, majd alkalmazzák a tanultakat. Volt olyan tél, hogy egy

hónapra két egyetemi tanárt is küldött Végvárra tanfolyamok megtartására. Az egyik előadó az a Koppány Rezső volt, aki nemesítő munkája során előállította a Koppány-féle paprikát. Ezt manapság Romániában Kapia néven futtatják és „elfelejtették” Koppány Rezső nevét... Szász Pál megszervezte a magyarországi vetőmagsegélyt, amikor bajba kerültek a gazdák tavasszal. Amikor kiderült, hogy nem mindenkinek jutott a vetőmagból, keményen beszámoltatta a kiosztókat, megelőzve az esetleges korrupció kialakulását. Amikor Szász Pál meghívására Aradon tartottak megbeszélést a Hangya és az EMGE képviselői, a résztvevőket elvitte Purgly József mintabirtokára. A végváriakat képviselő Ungor István sokáig mesélt az ott látottakról, mindehhez hozzátéve, hogy a mintabirtokos Magyarország kormányzójának, Horthy Miklósnak az apósa. Szász Pál sorsának második háború utáni alakulásáról sokáig keveset tudtunk, az is csak büntetőintézeté volt. A korszerű mezőgazdálkodást, a nemzeti túlélést egész életében támogató Szász Pál 1953-ban éhen halt a börtönben... Amikor mindezt elmondtam apámnak, egy napig szó nem hagyta el az ajkát. Csak ült a székében és hallgatott... Miután kialudta magát, másnap csak ennyit kérdezett: – Igaz, hogy dr. Szász Pál éhen halt? Nem álmodtam?

(A közbirtokosság szerepe) Dr. Szász Pál nagy támogatója volt a Gazdakör felügyelete alatt tevékenykedő közbirtokosságnak. Közbejárt az apaállatok beszerzésében, kritikus időszakban több alkalommal döntő segítséget nyújtott a vetőmag biztosításában. Alapvetően mi is a közbirtokosság? A Magyar Néprajzi Lexikon szerint a közös tulajdonban levő (erdő és legelő) ingatlanok használatának szabályozására az érdekeltekből alakult társulás. A közbirtokosságok az egykor fennállott közös birtoklás vagy haszonvételek osztatlan fenntartása következtében, máshol a korábban megvolt földközösségek maradványaként, ismét máshol kisebb-nagyobb érdekelttség által közös tulajdonként szerzett birtokok (legelő) által maradtak fent vagy alakultak meg. Működésüket saját maguk által alkotott alapszabály szerint folytatták. Miként gazdálkodott a végvári közbirtokosság? Választott képviselői révén, akiket bármikor beszámoltathattak tevékenységükről. Az utolsó vezérkart, illetve dolgozókat sorolom föl, akik megpróbálták a túlélésre felkészíteni a rendszert – erőfeszítésük hiábavalónak bizonyult. Az 1800 ha legelőn gazdálkodó utolsó vezető Korsós András volt. A könyvelést Faggyas András végezte. A legelőhasználatra alapozva, a közösség olcsóbb és biztonságosabb állattartásának elősegítésére kialakították azt a rendszert, aminek lényege a minőségi apaállatok beszerzése és gondozása volt. Bika- és lóistállót emeltek, a kanoknak is téglából rakott rekeszeket állítottak. A bikákat Baricsa Péter etette, az istállójukat takarította. A csödörökkel Szarvas József és Varga György foglalkozott. A fiatal Varga István és Gyula ügetett ki a lovakkal, a hajtás és a járatás mindennapi program volt. Az Arad megyei Ménesről és Pankotáról vagy a Temes megyei Parácról biztosították az utánpótlást. A kanokat Baja Dezsőné Pataki Julianna gondozta. A közbirtokosság egész vagyonát „átvette” és elgazdálkodta a kollektív gazdaság. Csak egy példa a „közös”

vezetőségének lokálpatriotizmusáról: amíg a helyi elárusítóhelyükön a tagság megtermelte paprikát 3 lej/kg áron adták, addig ugyanez a végvári termék Temesvárott, az erzsébetvárosi piacon 1,50 lejbe került.

(A református egyház ládája) A parókia padlásán Bódis Ferenc lelkipásztor talált egy ládát, sok lepecsételt, felbontatlan, levélszerű „küldeményel”. Ami soha nem került postára, ugyanis az volt ráírva, hogy (név) végnyilatkozata, (házassági) egyezség ez és ez között, móringlevél, egyességlevél apa és fia között, végrendelet, térítvény, szerződés, örökösök egyezsége stb. A lelkipásztor, Ungor Csaba szobrászművész és e sorok írója volt jelen. Finom pengével felbontottunk néhány irományt, s kiderült, a falu életének jellemző kordokumentumait tartjuk a kezünkben. Százötven év távlatából rálátásunk nyílt a családi viszonyok alakulására, az esetleges vitás kérdések rendezésének módjára, de leginkább megelőzésére. A lezárt és felbontatlan borítékok azt jelzik, hogy ezekre nem volt szükség, nem volt vita, tehát a családok tudomásul vették a bennük foglaltakat, aszerint cselekedtek, a hagyatékozó vagy rendelkező akarata természetes módon érvényesült. Akkor ott hárman úgy döntöttünk, hogy az anyagok közlésére a Végvári Biblia hivatott: egyrészt közérdekű volta miatt, másrészt senki sem kérdőjelezheti meg a kordokumentum minősítést. Következzék az első közlés.

(Rittbergi lakosnő özvegy sz. Szabó Jánosné született Gubacsi Sára végnyilatkozata)
Végnyilatkozat A mindenható Atya istennek nevében (Pecsét)

Miután még józan ésszel és gondolattal bírok, tehát a további perlekedés elkerülése végett, mint hív anyja gyermekeimnek, ily végnyilatkozatot teszek, ugyan is

1ször János fiam kapott egy zsellérházat és egész szesszió földnek a felét, két ökröt, két hámos lovat és 1 éves tsikót, továbbá egy ökrösszekeret, két hízó disznót, 70 forintos búzás kast, egy vas fogas boronát, egy egész ekeszerszámot húzó szegekkel, káposztás kádat, szapuló dézsát, mosóteknőt, a volt zsákoknak felét, és midőn 1856 Évbe Ferencz öccsével megosztottak, akkoriban az egész vetésnek felét János, felét pedig Ferencz kapta, az az 12 Lánc búza vetésből 6 Láncot János, 6 Láncot pedig Ferencz kapta, kukorica vetés 7 Lánc volt. Három és felet János, három és felet Ferencz kapott.

2szor Ferencz fiam kapott egy házat és a fentemlített egész szesszió földemnek felét, három hámos lovat, és két üsző borjat, a melyből egyik egy éves, a másik két éves volt, egy öreg tehenet, egy öreg búzás kast, egy ótska kocsit, három ótska vas kerékkel, eketaligával, ló után hátulsó kiséfával, szapuló dézsát, sütő teknőt, zsákoknak felét, egy ótska asztalt mivel asztal helyett János fiam egy ládát kapott. Ennél fogva miután fiaim János és Ferencz még életemben kikapták osztály részüket, kinyilatkoztatom, hogy egyiknek a másik ellen semmi törvényes kereseti joguk nem lehet.

Ami pedig István fíjamat illeti, az elébb volt kielégítve adott is egység levelet János és Ferencz testvéreinek, melyet az aláírásával megerősített. Jelen végnyilatkozatom, a meghívott Tanuk jelenlétében történt legyen, nevem előtti kezem jegyével bizonyítom.

Kelt Rittbergen 1861 május hó 20án Történt előttünk mint Tanuk előtt Szőke Mihály Bíró Oláh Mihály Eskütt Gurmai István Eskütt Név aláíró Jurmany jegyző Özvegy sz. Szabó Jánosné született Gubacsi Sára

(Iskolai jegyzőkönyv) Melyből kiderül, hogy januárban nem ült össze a tantestület, most viszont iskolai, gyermeki „gazdasági ügyekről” és kemény érdekvédelemről tanácskoznak, megoldásokat keresve a református tanítókat sújtó törvénytervezetek semlegesítésére.

Felvétetett Végváron, 1913. év február hó 15-én a református iskolai tantesület gyűlésén. Jelen vannak Zöld Zoltán igazgató elnöklete alatt: Bányai Péter, Nagy Sándor, Valkay György és Kádár Sándor tanítók.

1/1913. szám. Elnök üdvözli a tantestület teljes számban megjelent tagjait s a gyűlést megnyitja.

...3/1913. szám. Igazgató jelenti, hogy folyó évi január 6-án és 7-én dr. Páris Sándor kir. segédtanfelügyelő iskolánkat meglátogatta s teljes megalégedését fejezte ki a növendékek előrehaladása fölött. Örvedetes tudomásul.

4/1913. szám. Igazgató jelenti, hogy 8 tanuló, akik csak szeptemberben vagy októberben töltik be a 12. életévüket, kéri, hogy a tantestület engedje még az idén konfirmálni. Ezek név szerint sz. Kiss Béni, sz. Kiss András, Balogh Eszter, Temesvári Sára, Szabó Mária, Szabó Zsuzsanna, Bujdosó Julianna és sz. Varga András. A tantestület kérelmüket méltányosnak találja, s pártolólag terjeszti az iskolaszék elé.

5/1913. szám. Igazgató jelenti, hogy a növendékek között nagyon elharapózott a csereberélés és vásárlás, amelyek igen sok fegyelmi eljárást okoznak. Kéri a tantestület minden egyes tagját, hogy a legszigorúbban tiltsák meg a növendékeiknek úgy a csereberélést, mint a vásárlást. Tudomásul vétetik.

6/1913. szám. Jelenti továbbá az igazgató, hogy megalakult az intézetben az iskolai takarékpénztár, amelynek forgalma a múlt hóban több mint 50 korona volt, amely talált pénznek tekinthető. Örvedetes tudomásul.

...8/1913. szám. Kádár Sándor szóvá teszi a Magyarországi Tanítóegyesületek Országos Szövetsége vezetőségének az eljárását a fizetésrendezési mozgalmakban. A vezetőség kötelessége lett volna mihelyt a fizetésrendezési törvényjavaslat sérelmes voltáról meggyőződött – tehát azonnal a javaslat benyújtása után –, minden lehetőséget elkövetni, hogy abból a szegýentervezetből ilyen alakban törvény ne legyen. Nézete szerint a vezetőség ezt úgy teljesítette volna a leghatározottabban, ha azonnal egy demonstráló nagygyűlést hív össze, és mi – és minden bizonynal számos kartársunk – utolsó filléreinket feláldoz-

va – ha adósságra is –, de fölmentünk volna még egyszer hallatni egyetemleges panaszszavunkat. Hiába vártunk s hiába vártunk egyéb erélyesebb akciót is a szövetség részéről. A bizottság nagy dicshimnuszok közepette letárgyalta a javaslatot anélkül, hogy valami lényegesebb változtatást eszközölt volna azon, sőt megtévesztve az elnök üdvözlő sürgönyétől és a hírlapi nyilatkozatokból Zichy még csodálkozik, hogyan lehetséges az, hogy a tanítók nincsenek megelégedve azzal, holott ő teljesítette kívánságaikat. Indítványozza, hogy a tantestület fejezze ki bizalmatlanságát az MTOSZ vezetőségének a magyar tanítóság anyagi érdekeinek védelmezésében tanúsított lanya eljárásáért, s e határozatáról értesítse az MTOSZ vezetőségét. Bányai Péter örömmel járul hozzá a gondolathoz, de azt a módosítást ajánlja ahhoz, hogy a bizalmatlansági nyilatkozat tétessék közzé néhány tanügyi lapban. A tantestület egyhangúlag hozzájárul az indítványhoz, s bizalmatlanságát fejezi ki az MTOSZ vezetőségének, mivel a magyar tanítóság egyetemének az érdekeit nem képviselte olyan eréllyel, mint azt a tanítóság elvárta tőle. Elhatározta továbbá, hogy ezen határozatot közzéteszi a fontosabb tanügyi lapokban.

9/1913. szám. Igazgató kéri a tantestület tagjait, tegyenek előterjesztést március 15-ének a megünneplésére vonatkozólag. Hosszabb vita után a tantestület úgy határozott, hogy március 15-én délelőtt 8 és 9 óra között minden tanító saját osztályának megmagyarázza a nap jelentőségét.

10/1913. szám. Igazgató jelenti, hogy a presbitérium 69/1912. szám alatt azt határozta, hogy az 1912. november 9-én hozott 33/1912. számú határozatunkban kért bérpótlékot megadja, mihelyt állandó segélyt kap, a családi pótlékot pedig kérelmezi az egyházi felsőbb hatóságtól. A tantestület nem veszi tudomásul a presbitérium határozatát, s megfellebbezi azt az egyházmegyéhez. A fellebbezés elkészítésével megbízza Zöld Zoltán igazgatót.

11/1913. szám. Bányai Péter indítványozza, hogy a tantestület kérelmezze a presbitériumtól, hogy a törvényjavaslatban az állami és nem állami tanítók fizetése között a III. fokozatban előálló különbözetet egészítsék ki. Zöld Zoltán szívesen járul hozzá az indítványhoz, de korainak tartja azt, mivel még nem törvény az a javaslat, s változtathatnak rajta. Kádár Sándor indítványozza, hogy mihelyt a javaslatot ilyen alakban a képviselőház elfogadta, azonnal hivassék össze egy rendkívüli gyűlés, s akkor kérjük az egyháztól a fizetés egyenlősítését. A tantestület minden tagja örömmel járul hozzá Bányai Péter javaslatához, de megvárja, míg kérésükkel egy elfogadott törvényre hivatkozhatnak.

...Egyéb tárgy nem lévén, elnök az ülést bezárja. Kmft. Kádár Sándor tantestületi jegyző Hitelesítette: Nagy Sándor. Zöld Zoltán elnök

(Maradjunk humorunknál: az elveszett jegygyűrű) Az ötvenes-hatvanas években igazi sportélet dúlt a faluban. A sok fiatal számára ez jelentette a kultúrotthon mellett a kikapcsolódást és a közösségi élet iskolán túli megnyilvánulást. A női kézilabdacsapat, a birkózók, a tekézők szép sikereket értek el, a figyelem kö-

zépöntjában azonban leginkább a focisták álltak. A későbbiek során mindezzel részletesen foglalkozunk, most Patkós István történetei közül egyet szemeltem ki, oldva az eddig leírtak megkívánta figyelemösszpontosítást. Patkós Pista a csapat villámgyors jobbszélsője volt, most is magam előtt látom, amint megállíthatatlanul robot az ellenfél kapuja felé... Az eset, ami megesett, egy Ötvösdön lejátszott hétközi kupameccs következménye volt. Átadom a szót Patkós Istvánnak: – Ötöt vágunk az ötvösi testvéreknek, s emiatt nagyon jó kedvű volt a csapat. Valamelyik szurkolónk eperpálinkával kínált bennünket, körbejárt a butykos, fogyott a nedű, tetőre hágott a hangulat. Nádasdi Sándor vezette a kolhozautót, mi ott szorongtunk a rakterében, a platón, padokon ülve, s hazáig nótáztunk volna. Ahogy ilyenkor lenni szokott, valami le kellett forrázza a társaságot. Egyszer csak fölkiált Pataki Jóska, a középpályás, hogy eltűnt a jegygyűrűje! Ugyan már... Tényleg, komoly az ügy. Nádasdi megállt, tűvé tettük a kocsit minden zegét-zugát, volt jegygyűrű, nincs jegygyűrű... Jóska, aki elég bohém legény volt, a könnyeivel küszködve könyörgött, találjuk meg már azt a fránya gyűrűt... Mindenki átérezte gondját-baját, s ismerve menyasszonyát, a rátarti Tóth Lidit, következményekkel is lehetett számolni. Úgy váltunk el, hogy mindenki hallgat, mint a sír, Jóska valahogy csak megoldja ezt a sohasem volt helyzetet. A gondviselés azonban közbeszólt: másnap Facsar Sándor megtalálta a gépkocsi egyik részében a gyűrűt... A focicsapat fellélegzett. Csak könnyebb a pályán helytállni, a szurkolók ugratásait hallgatni...

(Folytatjuk)

